

Predkladacia správa

Dňa 29. augusta 2025 si pripomíname 81. výročie vypuknutia Slovenského národného povstania, ktoré predstavuje jednu z najvýznamnejších udalostí v moderných dejinách Slovenska. Napriek tomu, že povstanie bolo dopredu pripravované v spolupráci s čs. odbojovými centrálnymi v zahraničí, začalo v nevýhodnom variante, teda ako reakcia na okupáciu krajiny zo strany nemeckého agresora. O to viac treba oceniť odhodlanie jeho politickej, ako aj vojenskej reprezentácie, ale tiež radových vojakov či partizánov, ktorí sa so zbraňou v ruke postavili nemeckým okupačným jednotkám prichádzajúcim na pozvanie vtedajšej kolaborantskej slovenskej vlády. Povstanie sa pritom veľmi rýchlo zaradilo medzi najväčšie prejavy protifašistickej rezistencie v nacistami okupovanej Európe. Snaha o jeho potlačenie viazala takmer dva mesiace niekoľko desiatok tisíc nepriateľských vojakov, ktorí potom Nemcom chýbali na iných úsekoch frontu. Povstanie zároveň narušilo kompaktnosť nemeckého zázemia a jeho komunikácie potrebné na doplňovanie a zásobovanie bojujúcich vojsk. V neposlednom rade malo tiež veľký morálny význam, keďže značná časť obyvateľstva na Slovensku sa aktívne zapojila do boja proti okupantom. Povstalecká reprezentácia sa zároveň jasne vymedzila proti nedemokratickému režimu vtedajšej Slovenskej republiky a jej kolaborácii s nacistickým Nemeckom. Vďaka SNP mohli nové politické elity Slovenska výrazne prehovoriť do otázky jeho postavenia v povojnovom politickom usporiadaní ČSR, aj keď ďalší vývoj tieto „výdobytky“ postupne zatlačil.

Nezastupiteľnú úlohu pri rozvíjaní tohto historického odkazu má Múzeum SNP v Banskej Bystrici, ktorého 70. výročie vzniku si tento rok pripomíname. Slovenské národné povstanie možno právom považovať za jeden zo symbolov nášho boja za slobodu a demokraciu, teda hodnôt, ktoré predstavujú jeden z pilierov našej modernej štátnosti. Dôstojné pripomínanie si hrdinstva a obetí jeho aktérov by preto malo byť dôležitou súčasťou formovania historickej pamäti občanov Slovenska.